

**Sprawozdanie z 2. posiedzenia Grupy roboczej ds. włączenia partnerów
w realizację Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027
w dniu 28 lutego 2023 r.**

1. Otwarcie posiedzenia

Posiedzenie Grupy roboczej otworzyła **Pani Marzena Mażewska, Przewodnicząca Grupy roboczej ds. włączenia partnerów, Pełnomocnik ds. Standardów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości, przedstawicielka Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce**, która powitała zebranych członków Grupy.

Porządek obrad został przyjęty jednomyślnie.

2. Zmiany zapisów w Regulaminie KM FENG – nieposzlakowana opinia oraz wykluczenie podmiotu (partnera) z KM

Pani Marzena Mażewska zaproponowała, aby przedyskutować proponowane przez IZ FENG zmiany Regulaminu. Przypomniała, że każdy członek Grupy otrzymał przed posiedzeniem tabelę z uwagami i propozycjami zapisów do Regulaminu Komitetu.

Dyskusja:

Pani Justyna K. Ochędzan, przedstawicielka Wspólnoty Roboczej Związków Organizacji Socjalnych wskazała, że wypracowane podczas posiedzenia KM program Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027 zapisy o nieposzlakowanej opinii są w pełni akceptowalne przez środowisko, które reprezentuje. Wskazała, że nie będzie postulować, aby jedynie skazanie prawomocnym wyrokiem miało być przesłanką utraty nieposzlakowanej opinii i zgodziła się na wpisanie do Regulaminu KM również innych przesłanek. Poinformowała, że IZ PTFE wprowadziła mechanizm dotyczący weryfikacji danej osoby przez cały Komitet. W związku z tym zaproponowała przyjęcie identycznego rozwiązania w Regulaminie KM FENG.

Pani Marzena Mażewska poprosiła o przekazanie Regulaminu KM PTFE w celu zapoznania się z jego treścią w zakresie nieposzlakowanej opinii.

Pan Rafał Dymek, przedstawiciel Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych wskazał, że propozycja IZ FENG uwzględnia zasięgnięcie opinii członków Komitetu na temat osoby, która potencjalnie utraciła nieposzlakowaną opinię. Wskazał, że jeśli w porównaniu z wersją Regulaminu PTFE nie ma istotnych różnic, to przychyli się do przedstawionej przez IZ FENG propozycji.

Pani Justyna K. Ochędzan wskazała, że kształt tego punktu dot. nieposzlakowanej opinii został wypracowany podczas posiedzenia KM PTFE. Dodała, że może skontaktować się z tamtą IZ i poprosić o Regulamin lub sprawdzić jego dostępność na stronie internetowej. Jest w nim zawarty dodatkowy punkt dotyczący prawa do wypowiedzenia się KM odnośnie

do danej osoby. Dodała, że propozycja brzmienia ust. 19 Regulaminu KM FENG jest podobna, jednak brakuje możliwości wypowiedzenia się przez KM.

Pan Rafał Dymek wskazał, że zasięgnięcie opinii KM jest zawarte w propozycji brzmienia ust. 20 Regulaminu.

Pani Justyna K. Ochędzan poinformowała, że porówna zapisy obu Regulaminów. Wskazała, że dobrze byłoby wprowadzić jeden standard zapisów w poszczególnych regulaminach KM, jednak przychyliła się do zapisów zawartych w propozycji IZ FENG.

Pan dr inż. Zygmunt Krasieński, Prezes Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii, przedstawiciel Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii przychylił się do propozycji wprowadzenia jednego standardu zapisów we wszystkich programach krajowych.

Pani Anna Świebocka, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, przedstawicielka Instytucji Zarządzającej FENG poinformowała, że skontaktuje się z IZ PTFE w celu uzyskania Regulaminu KM PTFE i pokaże jego zapisy członkom Grupy na posiedzeniu.

Pani Marzena Mażewska zwróciła uwagę, że propozycja zapisu IZ FENG nie zawiera sformułowania „nieposzlakowana opinia” i odnosi się przede wszystkim do konkretnych sytuacji, które zostały udokumentowane. Jej zdaniem wychodzi to naprzeciw oczekiwaniom partnerów społecznych, którzy zgłaszali wątpliwości co do zastosowania tego sformułowania. Poprosiła **Panią Annę Świebocką** o pozyskanie Regulaminu KM PTFE. W jej przekonaniu ustalenie jednolitej, wspólnej interpretacji zapisów dla różnych KM jest słuszne. Podsumowała, że członkowie Grupy roboczej są zgodni, iż przedstawione w propozycji IZ FENG zapisy są akceptowalne i zostaną porównane z Regulaminem KM PTFE.

Pani Aneta Sobota-Białas, Naczelnik Wydziału Monitorowania w Departamencie Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, przedstawicielka IZ FENG przekazała, że wprowadzenie zapisów dotyczących wykluczenia partnera z KM wynika z doświadczenia z poprzedniej perspektywy finansowej. W KM Program Operacyjny Inteligentny Rozwój były dwa podmioty reprezentujące stronę samorządową, które notorycznie nie uczestniczyły w posiedzeniach. Do obu podmiotów kierowane były pisma Przewodniczącego KM w tej sprawie, jednak pozostawały one bez odpowiedzi. Z tego względu w Regulaminie KM FENG przedstawiono propozycje zapisów dotyczące wykluczenia danego podmiotu z KM. Zasygnalizowała, że to rozwiązanie polegałoby na wykluczeniu reprezentanta danej grupy społeczno-gospodarczej i na uzupełnieniu ewentualnego wolnego miejsca.

Pan dr inż. Zygmunt Krasieński przekazał, że jego zdaniem propozycja nie budzi wątpliwości oraz zapytał o standaryzację zapisów.

Pani Aneta Sobota-Białas poinformowała, że różne programy podchodzą podobnie do tej kwestii, a różnica jest związana z liczbą nieobecności. Podała, że w programie FERS są to trzy nieobecności z rzędu, natomiast IZ FENG proponuje cztery.

W przypadku programu POIR po czterech nieobecnościach kierowano pismo do podmiotu z pytaniem czy jego reprezentacja jest aktualna.

Pani Marzena Mażewska poinformowała, że jej zdaniem trzy nieobecności byłyby wystarczające do tego, aby podjąć działanie ze strony IZ. Zaproponowała zmianę zapisu z czterech na trzy kolejne nieobecności z rzędu, ponieważ taka częstotliwość nieobecności jest również trudna do zrealizowania.

Pan dr inż. Zygmunt Krasieński poparł postulat **Pani Marzeny Mażewskiej**.

Pani Justyna K. Ochędzan poinformowała, że popiera propozycję IZ. Wskazała, że zapis o czterech nieobecnościach traktuje jako wyraz dobrej woli przede wszystkim do środowiska społeczeństwa obywatelskiego, ponieważ ze względu na inną etatową pracę w ciągu dnia nie jest często możliwe uczestnictwo w różnego rodzaju posiedzeniach, w tym posiedzeniach wyjazdowych. Zauważyła, że posiedzenia KM wymagają udziału osobistego, co może stanowić utrudnienie w ich uczestnictwie. Stwierdziła, że poziom zaangażowania poszczególnych rodzajów partnerów będzie zależał od poziomu wsparcia finansowego dla członków KM. W sytuacji, gdy uzgodniona zostanie kwestia ryczałtów i organizacja będzie otrzymywała środki na członka to jest oczywiste, że taka osoba będzie zobligowana do obecności i nie będzie mogła sobie pozwolić na cztery nieobecności z rzędu. Wskazała, że jej organizacja za uczestnictwo w posiedzeniu KM nie otrzymuje żadnych środków. Jeśli w sprawie ryczałtów nie zostałyby osiągnięte porozumienie, skłaniałaby się do utrzymania zapisu o czterech nieobecności z rzędu.

Pani Aneta Sobota-Białas przywołała zapis z Regulaminu KM FENG, w którym jeden z zapisów mówi, że jeśli podmiot wie, iż na posiedzeniu nie może uczestniczyć ani członek, ani zastępca może on wyznaczyć na to posiedzenie innego reprezentanta na podstawie pisemnego upoważnienia.

Pani Justyna K. Ochędzan wskazała, że odnosiła się do propozycji zapisu przedstawionego w tabeli. W jej opinii różnica między trzema a czterema nieobecnościami jest symboliczna, niemniej jednak zwróciła uwagę na różnice w możliwościach zaangażowania członków. Wskazała, że dobrze, iż jest również możliwość wyznaczenia na posiedzenie KM innej upoważnionej osoby.

Pan Norbert Pruszanowski, przedstawiciel Związku Rzemiosła Polskiego wyraził pogląd, że cztery posiedzenia z rzędu to stanowczo za duży wymóg. Uznał, że trzy nieobecności to daleko idący kompromis, a jeżeli zatwierdzony zostanie ryczałt należałoby jeszcze bardziej zaostrzyć ten wymóg. Jeśli dana osoba będzie pobierać środki pieniężne, to w ogóle nie powinno być zapisu dopuszczającego nieobecność.

Pani Marzena Mażewska oznajmiła, że jej organizacja również ma charakter społeczny i wszyscy starają się wypełniać swoje zobowiązania. Jej zdaniem rozwiązanie określone w Regulaminie KM FENG, które dopuszcza zastępstwo w posiedzeniach jest elementem, który pozwala przychylić się do propozycji z programu FERS i wprowadzić zapis o trzech kolejnych nieobecnościach, jako przyczynek do pierwszego pisma ostrzegającego. Zaś

następne trzy nieobecności z rzędu powodowałyby możliwość podjęcia decyzji o wykluczeniu podmiotu. Zasygnalizowała, że skreślenie nie staje się automatycznie, a dopiero po podjęciu decyzji przez Przewodniczącego KM.

Pan Rafał Laskowski, przedstawiciel Instytucji do spraw koordynacji wdrożeniowej Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027, Naczelnik w Departamencie Koordynacji Wdrażania Funduszy Unii Europejskiej w MFiPR zwrócił uwagę, że rozwiązanie przyjęte przez KM PTFE odnośnie nieposzlakowanej opinii jest tymczasowe, ponieważ w ramach tego KM ma być powołana Grupa robocza, która będzie jeszcze nad tą kwestią pracowała.

Odnosił się do zapisu o wykluczeniu podmiotu partnera stwierdzając, że treść ust. 21 jest niejednoznaczna, ponieważ wskazuje, iż po czterech nieobecnościach przewodniczący Komitetu może wystosować pismo do podmiotu z prośbą o wyznaczenie innych osób, a nie wiadomo, co stanie się, gdy ten podmiot ich nie wyznaczy. Zwrócił uwagę, że zaproponowana przez IZ liczba nieobecności w praktyce oznacza osiem kolejnych nieobecności, a biorąc pod uwagę 2 lub 3 posiedzenia w ciągu roku wychodzą trzy lata nieobecności. Przypomniał, iż każda obecność na posiedzeniu przerywa sumowanie się kolejnych nieobecności. Wyraził pogląd, że należałoby zastanowić się nawet nad wpisywaniem trzech nieobecności, ponieważ przyczynia się to do uniemożliwienia działania KM.

Pani Justyna K. Ochędzan odniosła się do kwestii nieposzlakowanej opinii i poinformowała, że kształt zapisów w tym temacie przyjęty podczas posiedzenia KM PTFE jest do zaakceptowania. Podkreśliła, że w Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027 jest wprost określone, iż należy w Regulaminie doprecyzować kwestie dotyczące nieposzlakowanej opinii. Dlatego jej zdaniem zapis w Regulaminie KM FENG powinien ulec modyfikacji i jako wzór podała zapis z KM PTFE.

Odnosząc się do kwestii nieobecności przyznała, że w pełni zgadza się ze swoimi przedmówcami i odniosła się jedynie do propozycji IZ. W jej opinii trzy nieobecności są w pełni akceptowalne. Stwierdziła, że jeżeli uregulowana zostanie sprawa ryczałtów, to należałoby nawet zmniejszyć liczbę możliwych nieobecności. Jednakże dopóki nie wdrożone zostanie powyższe rozwiązanie, w jej opinii nie należy zmniejszać liczby nieobecności poniżej trzech.

Pani Marzena Chmielewska, Zastępca Dyrektora Generalnego, przedstawicielka Konfederacji „Lewiatan” odniosła się do kwestii nieposzlakowanej opinii i do zawężenia zapisu do sytuacji, kiedy rzeczywiście ma miejsce naruszenie prawa. Jej zdaniem oczywiste jest, że powstanie takich podejrzeń jest przesłanką do wycofania takiej osoby z KM.

Wyraziła wątpliwość, jak miałyby w praktyce działać procedura zaprzeczania podejrzaniom względem reprezentanta przez podmiot. W jej opinii w takim przypadku dana osoba powinna od razu przestać pełnić swoją funkcję członka Komitetu, a instytucja wskazująca tę osobę musi ją zmienić.

Przekazała, że biorąc pod uwagę liczbę nieobecności z jej doświadczenia wynika, iż jeśli dane Komitety są dla organizacji ważne, to nieobecności mogą się zdarzać, jednak są to jedynie pojedyncze przypadki. Natomiast problemem są sytuacje, gdy dany Komitet jest dla kogoś nieistotny, przez co nieobecności mogłyby się powtarzać.

Wyraziła wątpliwości dotyczące nieobecności na głosowaniach obiegowych, ponieważ przykładowo w ramach jednego KM byłyby cztery głosowania, w których nikt nie wzięłby udziału. Zapytała co oznacza nieobecność na głosowaniu obiegowym oraz w jaki sposób jest ona mierzona. Jedno posiedzenie KM ma zawsze konkretną datę, natomiast jej zdaniem w przypadku głosowania obiegowego ten zapis jest niejasny.

Pan Rafał Laskowski w kontekście nieposzlakowanej opinii i zapisów przyjętych na KM PTFE przyznał rację **Pani Marzenie Chmielewskiej**, że pomiędzy ust. 19 i 20 jest niespójność, ponieważ z jednej strony zawarto w nim opinię KM, a z drugiej w katalogu okoliczności jednoznacznie określono niepodlegające niczyjej opinii sytuacje skutkujące wykluczeniem danej osoby ze składu KM.

Zaproponował przedyskutowanie usunięcia z ust. 19 punktu 2, ponieważ w Polsce nie ma postępowań prokuratorskich. Występują postępowania przygotowawcze, które toczą się w sprawie lub przeciwko danej osobie, a ich skutkiem w przypadku, gdy zaszło podejrzenie popełnienia przestępstwa jest postawienie zarzutów danej osobie.

Dodał, że zapis „lub sądowego” powoduje wzięcie pod uwagę wszystkich postępowań sądowych, a więc prawa cywilnego i administracyjnego, które nie jest w tym przypadku przedmiotem zainteresowania, ponieważ nie jest związane z nieposzlakowaną opinią. Poddał pod rozagę zastąpienia w ust. 19 punktów 1 oraz 2 postawieniem zarzutów, które jest jednoznaczne i dotyczą wyłącznie spraw karnych.

W jego opinii ust. 20 jest wynikiem konieczności oceny, czy dana osoba utraciła nieposzlakowaną opinię w wątpliwych przypadkach, tj. takich które nie są zawarte w ust. 19. Jego zdaniem ograniczenie Regulaminu jedynie do ust. 19 pozbawiłoby sensu zapisów w ust. 20. Zwrócił uwagę odnośnie zapisu z KM PTFE, że formuła i sposób podejścia do nieposzlakowanej opinii jest prawidłowa, natomiast trzeba byłoby zastanowić się nad doprecyzowaniem i spójnością, tak aby nie powstawały żadne nieporozumienia.

Pani Aneta Sobota-Białas wyjaśniła, że Regulamin KM FENG nie przewiduje przeprowadzania obiegowych posiedzeń Komitetu, a jedynie posiedzenia stacjonarne, zdalne lub hybrydowe. Propozycja zapisu w Regulaminie dotyczy jedynie podejmowania uchwał w trybie obiegowym, podczas którego przewidziane zostały dwie sytuacje w punkcie dotyczącym wykluczenia podmiotu: kilkukrotna nieobecność z rzędu na posiedzeniu lub nieuczestniczenie w głosowaniu obiegowym.

W odniesieniu do wypowiedzi **Pana Rafała Laskowskiego** podkreśliła, że zapisy w ust. 20 dotyczą też sygnalistów, a także sygnałów otrzymywanych z systemów komisyjnych, które mogą dotyczyć naruszeń karnych, które są na wczesnym etapie procedowania.

Pan Rafał Dymek zgodził się z propozycją **Pana Rafała Laskowskiego**, aby połączyć w ust. 19 punkty 1 i 2, ponieważ są one do siebie zbliżone, poddał w wątpliwość usunięcie zapisów z ust. 20 dodając, że miało to być rozwiązanie kompromisowe, aby na posiedzeniu Komitetu dana osoba, jeśli będzie chciała, miała możliwość przedstawienia własnego stanowiska. Dzięki temu cały Komitet będzie miał szansę poznać temat i wypowiedzieć się. W związku z tym uznał, że zapisy z ust. 20 są zasadne, zadał pytanie, czy postawienie zarzutów karnych jest rozumiane również jako postawienie zarzutów karno-skarbowych.

Pani Marzena Mażewska przekazała, że chodzi o zarzuty karne w sprawie dotyczącej środków europejskich, a więc nie karno-skarbowych czy zaległości podatkowych.

Pan Rafał Dymek stwierdził, że zapis dotyczący wyłudzenia środków publicznych, w tym europejskich jest bardzo istotny. Poddał pod rozwagę układ techniczny tekstu, tak aby fragment będący po myślniku, tj. od słów „w sprawie dotyczącej wyłudzenia środków publicznych” zapisać poniżej punktu 3. Zgodził się na usunięcie punktu 2, jednocześnie podkreślając, że ust. 20 powinien pozostać w obecnym kształcie.

Pani Justyna K. Ochędzan zgodziła się z przedmówcą w kwestii zachowania ust. 20, przypominając, że taki był wnoszony wcześniej postulat, a sama przesłanka podejrzenia jest niewystarczająca. Dodała, że zgadza się z propozycją **Pana Rafała Dymka**, iż należy wskazać, że chodzi o konkretne postawienie zarzutów popełnienia przestępstwa, a nie same podejrzenia.

Pan Rafał Laskowski zaproponował, aby punkt 1 w ust. 19 zawierał zapis: „postawienia mu zarzutów popełnienia przestępstwa”. Wyraził opinię, że ust. 20 ma jedynie zastosowanie we wszelkich innych wątpliwych sytuacjach, a więc, gdy pojawią się wątpliwości, czy dana osoba na skutek jakichś okoliczności nie utraciła nieposzlakowanej opinii. Wtedy IZ nie może sama rozstrzygnąć tej sprawy i zobowiązana jest zapytać KM o jego opinię.

Pan Rafał Dymek przekazał, że ideą dodania opiniowania w ust. 20 nie były wyłącznie argumenty prawne, a argument możliwości dania określonej osobie szansy na przedstawienie swojego punktu widzenia na sprawę. W związku z tym zapis jest sensowny, jeśli doszłoby do takiej hipotetycznej sytuacji i wypełnienia tych przesłanek. Podkreślił ponownie, iż w decyzji tej osoby byłoby wtedy, czy chce ona skorzystać z tego prawa czy nie i tym samym sama rezygnuje ze swojej funkcji w KM.

Pani Marzena Mażewska zwróciła uwagę, że jeśli ust. 20 miałby spełniać podane oczekiwania powinien zostać przebudowany, ponieważ w obecnym kształcie odnosi się do zapisów z ust. 19.

Pani Marzena Chmielewska zgodziła się, że ten zapis nie spełnia funkcji, o której wspominał **Pan Rafał Dymek**, gdyż nie daje możliwości wyjaśnienia członkowi KM okoliczności postawienia przeciwko niemu zarzutów i nie wspomina jaka byłaby dalsza procedura w przypadku, gdy oskarżenie jest niesłuszne. Zapis mówi jedynie o zwróceniu się przez IZ z prośbą o wyjaśnienie okoliczności, a jeśli one się potwierdzą określony członek KM powinien zostać wykluczony. Natomiast jeśli IZ nie uzyska żadnej informacji, to zasięga opinii

KM. Jej zdaniem brak w takiej sytuacji sposobności dla złożenia wyjaśnień, a także opinia KM nie ma znaczenia w całym procesie. Podsumowała, że zarówno ust. 19 jak i ust. 20 nie spełnia funkcji, o której wspominał **Pan Rafał Dymek**. Ponadto, jeśli regulujące to zapisy by się pojawiły należałoby również określić jaką decyzję może lub powinien podjąć w takiej sytuacji KM.

Pani Marzena Mażewska poprosiła **Pana Rafała Dymka** o propozycję zapisu ust. 20 w Regulaminie, który precyzowałby jego oczekiwania.

Pani Justyna K. Ochędzan przedstawiła doprecyzowanie, którego w jej opinii brakuje w Regulaminie KM FENG, a który w większym stopniu akcentuje rolę KM. Podkreśliła, że nie powinno się stygmatyzować osoby nie skazanej wyrokiem sądu, czemu zapobiegłby mechanizm dodatkowej weryfikacji przez KM. Dałby on możliwość danej osobie obrony. Podkreśliła, że powinien występować mechanizm, który nie pozwala na automatyczne usunięcie członka ze składu KM i umożliwia wypowiedzenie się takiej osoby w swojej sprawie, zważywszy na często niejednoznaczność zarzucanych kwestii.

Pan Rafał Dymek zaapelował o przyjęcie wersji Regulaminu z wycofanym punktem 2 oraz z tekstem z Regulaminu PTFE.

Pani Anna Świebocka zasygnalizowała, że w treść wyświetlonego Regulaminu wklejony został zapis z Regulaminu KM PTFE. Zaproponowała przedyskutowanie oraz przegłosowanie jego treści.

Pani Marzena Mażewska przychyliła się do propozycji dokonania ostatecznych decyzji odnośnie kształtu ust. 19 i ust. 20 Regulaminu KM. Dodała, że biorąc pod uwagę brak w ust. 19 pojęcia „nieposzlakowana opinia” należy je usunąć w obu ustępach, aby nie było nieścisłości. Zaproponowała, aby w ust. 19 wpisać pkt 1 dotyczący postawienia zarzutów popełnienia przestępstwa oraz pkt 2 w zakresie wydania przez sąd prawomocnego wyroku skazującego. Takie modyfikacje pozwalają, aby osoba lub posądzona instytucja miała możliwość przedstawienia swoich wyjaśnień. Zaproponowała zmianę zapisów w ten sposób.

Pani Justyna K. Ochędzan skierowała pytanie do **Pana Rafała Laskowskiego** czy można usunąć sformułowanie „nieposzlakowana opinia” w kontekście Wytycznych.

Pan Rafał Laskowski przyznał, że na forach innych KM ustalenia zmierzają do wprowadzenia zapisów niezgodnych z wytycznymi tj. utrata nieposzlakowanej opinii zawężona zostanie do spraw karnych. Natomiast w prawie pojęcie nieposzlakowanej opinii występuje w szerszym kontekście. Stwierdził, że obecny zapis jest zawężający jednak możliwy do przyjęcia jeśli taką wolę wyrażają członkowie Grupy roboczej. Zgodził się, że ust. 20 może być odnoszony jedynie do kwestii związanych z punktem 1 w ust. 19 podkreślając, że w tym przypadku wystąpi potencjalna możliwość dalszego uczestnictwa w KM osoby, która ma postawione zarzuty, ponieważ temu służy wprowadzenie ust. 20. W sytuacji kiedy taka osoba wyjaśni przekonująco na forum KM, że postawione wobec niej zarzuty są nieuzasadnione, to zostanie ona

w składzie KM. W odbiorze społecznym jednak osoba z zarzutami zasiada i pracuje w KM. Podsumował, że nie będzie oponował decyzji członków Grupy roboczej.

Pani Marzena Chmielewska stwierdziła, że nie chciałaby brać na siebie zadania oceny takiej sytuacji i podejmować odnośnie niej decyzji. Dodała, że zarzuty można kwestionować i nie zawsze w toku postępowania okazują się słuszne, a więc nie kończą się skazaniem, przez co dana osoba ponosi nieuzasadnioną szkodę. Trudno jej zdaniem byłoby uczestniczyć w takim procesie podczas KM oraz nie do końca jest wiadome na jaki temat członkowie KM podejmowałiby decyzję.

Pan dr inż. Zygmunt Krasieński przyznał, że jest za wprowadzeniem wystandardyzowanych zapisów w tej kwestii w Regulaminach wszystkich KM oraz aby do dokonywania ocen powstała spójna struktura dla wszystkich KM wybrana spoza jej członków.

Pani Justyna K. Ochędzan przyznała, że jej organizacja postulowała jedynie o mechanizm podwójnej weryfikacji, w której zawsze można wstrzymać się od głosu. Zaznaczyła, że skreślenie fragmentu dotyczącego wskazania nowej osoby powoduje brak zachowania ciągłości członków, czy też ich zastępców w sytuacji wykluczenia danej osoby.

Pani Marzena Mażewska przekazała, że w Regulaminie jest zapis odnoszący się do wyboru nowej osoby.

Pan Rafał Laskowski zaproponował formułę obejmującą dwie sytuacje. W pierwszej z nich członkowie KM definiują sytuacje i okoliczności, które są ewidentne, a więc postawienie zarzutów oraz wydanie wyroku. Przyznał, iż wspomniany przez **Pana Rafała Dymka** i **Panią Justynę K. Ochędzan** mechanizm miałby uzasadnienie w przypadku wszelkich innych okoliczności, o których dowie się IZ i nie będzie przeszkód, żeby przedstawić je do opinii KM. Byłyby to niejednoznaczne sytuacje, w których należałoby zastanowić się nad ich społecznym odbiorem, zasięgnąć opinii KM oraz stwierdzić czy dana opinia jest dla Przewodniczącego wiążąca. Gdyby KM podjął uchwałę w tej sprawie, Przewodniczący KM podejmowałby odpowiednie działania w celu wykluczenia członka i wyznaczenia nowego. Eliminuje to swobodę do uznaniowego wykluczania jakiegokolwiek członka z powodu utraty nieposzlakowanej opinii. Konstruując propozycję zapisów miał na celu zapewnienie zgodności z Wytycznymi oraz żeby z zapisów nie wynikała uznaniowość KM, która jego zdaniem została wyeliminowana w przedstawionym przez niego rozwiązaniu.

Pan Rafał Dymek uznał, że powyższa propozycja nie jest odpowiednia, ponieważ nie określałaby konkretnie kwestii nieposzlakowanej opinii. W propozycji pojawiłby się znowu nieokreślony katalog, który potencjalnie może rozszerzać liczbę przypadków, w których może dojść do przesłanek o utracie nieposzlakowanej opinii. Ponadto, kolejnym rozszerzeniem w tej propozycji byłaby nieobecność zapisu w ust. 19 dotyczącym wyłudzenia środków publicznych i europejskich. W takim przypadku mogłoby dojść do zajścia tych przesłanek w różnego rodzaju sprawach, które niekoniecznie skutkują utratą nieposzlakowanej opinii np. mandat za przekroczenie prędkości. Podsumował, że należałoby zawęzić zapisy do tego, co zostało wypracowane w ust. 19, tj. do punktów dot. postawienia zarzutów popełnienia

przestępstwa lub wydania przez sąd prawomocnego wyroku skazującego, a także utrzymać możliwość wypowiedzenia się KM oraz wstrzymania się od zabrania głosu przez daną osobę w dyskusji. Ważna jest także standaryzacja zapisów.

Pan Rafał Laskowski wskazał, że jego propozycja nie została zawężona do sytuacji odnoszących się jedynie do środków publicznych. Utrata nieposzlakowanej opinii nie jest związana z rodzajem przestępstwa. Dodał, że jeśli członkowie Grupy roboczej są zdania, że zasadne jest zawężenie zapisów do samych przestępstw dotyczących środków publicznych, a inne przestępstwa mają mniejszą rangę i nie przyczyniają się automatycznie do utraty nieposzlakowanej opinii, to w ten sam sposób można byłoby zawęzić punkty w ust. 19.

Przypomniał, że jego propozycja wprowadzenia zapisu o nieposzlakowanej opinii wynika z zachowania zgodności z Wytycznymi. W jego opinii nie można zawężyć zapisów wyłącznie do prawa karnego i jedynie do niektórych typów przestępstw z określonych obszarów. W przypadku otrzymania przez IZ informacji na temat danej osoby będzie ona filtrowana, a gdy IZ uzna, że są okoliczności mogące skutkować utratą nieposzlakowanej opinii, to w zaproponowanym przez niego mechanizmie jest brak uznaniowości ze względu na konieczność omówienia danej sytuacji na posiedzeniu KM. Nie zgodził się, że jego propozycja jest przeciwstawna do postulatu członków. Wskazał, że nie różnicowałby przestępstw z tytułu utraty nieposzlakowanej opinii, biorąc pod uwagę, że każda inna wątpliwa kwestia i tak musiałaby być poddana pod dyskusję KM, a dodatkową zaletą tego rozwiązania jest jego zgodność z Wytycznymi.

Pani Marzena Mażewska zapytała czy członkowie Grupy roboczej chcieliby powrócić do propozycji **Pana Rafała Laskowskiego**. Dodała, że wtedy usunięty zostałby zapis „w sprawie dotyczącej środków”, przez co dotyczyłby on każdej sprawy, odnośnie której prowadzone jest postępowanie karne czy pojawiły się zarzuty o popełnienie przestępstwa.

Pani Marzena Chmielewska wskazała, że próba wyłudzenia środków publicznych w sposób jednoznaczny powinna dyskwalifikować taką osobę i to nie budzi wątpliwości, natomiast inne sprawy mogą być już dyskusyjne.

Pani Justyna K. Ochędzan wskazała, że to IZ proponowały, żeby ten zapis był ograniczony wyłącznie do kwestii funduszy. Podała przykład postawienia zarzutów ekologom za blokowanie inwestycji, co jej zdaniem nie powinno być przesłanką do usunięcia z prac KM. Zgodziła się, że kwestia dotycząca funduszy jest jednoznaczna, a niechęć budzi jedynie nadmierne rozszerzenie tych zapisów, ponieważ nieposłuszeństwo obywatelskie jest narzędziem stosowanym w organizacjach społeczeństwa obywatelskiego. Nie wyraziła zgody na propozycję nadmiernego rozszerzenia zapisów, ponieważ osoby z organizacji społeczeństwa obywatelskiego biorą świadomie udział w różnych procesach, które skutkują postawieniem zarzutów. Zgodziła się na wypracowaną dotychczas propozycję, która wskazuje na środki publiczne, w tym europejskie.

Pan Rafał Dymek stwierdził, że kwestia rozszerzenia zakresu przedmiotowego jest nie do przyjęcia. Przyznał, że rozumie obawy IZ i chciałby uniknąć sytuacji, w której w jego kręgu

pojawiła się osoba z poważnymi, uzasadnionymi zarzutami. Jednak wyraził opinię, że nie da się znaleźć sposobu, żeby stworzyć takie zapisy, które jednocześnie wykluczają ryzyko oraz nie dałyby możliwości usunięcia konkretnego niepożądanego członka będącego w sporze z organami władzy publicznej. Przyznał, że być może jego obawy dotyczące wykorzystania zapisów Regulaminu przeciwko danej osobie są niesłuszne, jednak zawsze mógłby mieć miejsce taki teoretyczny przypadek w przypadku rozszerzonego zapisu. Wskazał, że należałoby przyjąć dotychczas wypracowane zapisy i skupić swoją uwagę na kolejnych zagadnieniach.

Pani Anna Świebocka stwierdziła, że Wytyczne odwołują się do pojęcia nieposzlakowanej opinii jednakże nie wskazują na czym ona konkretnie polega i wskazała, że proponowane zapisy są interpretacją IZ tego sformułowania.

Zaznaczyła, że zapis w ust. 19 został zawężony do momentu postawienia zarzutów popełnienia przestępstwa lub też prawomocnego wyroku skazującego w sprawie dotyczącej wyłudzenia środków publicznych, w tym europejskich. Przyznała, iż jest to znaczne zawężenie w stosunku do tego co przedstawione zostało pierwotnie, jednak to rozwiązanie jest dla niej zrozumiałe w związku z możliwym działaniem przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w sporze z władzami publicznymi, czy w formie nieposłuszeństwa obywatelskiego.

Zadała pytanie czy akceptowalna jest treść ust. 20, a więc odnoszącego się do sytuacji gdy podmioty wskazane w zarządzeniu zaprzeczają informacji wskazanej w ust. 19 lub nie mają o nich wiedzy, a IZ może wtedy po przeanalizowaniu informacji i zasięgnięciu opinii pozostałych członków Komitetu wykluczyć tę osobę z dalszych prac i zwrócić się do podmiotu, który wyznaczył wykluczonego przedstawiciela o wyznaczenie nowego.

Pani Marzena Mażewska wyraziła opinię, że jest to kompromis, na który członkowie Grupy roboczej mogą wyrazić swoją zgodę, ponieważ uwzględni większość ich postulatów i zapytała o ich opinię.

Pani Marzena Chmielewska wyraziła zgodę na przyjęcie takiego rozwiązania.

Pan dr inż. Zygmunt Krasieński również zgodził się na przedstawione rozwiązanie.

Pani Marzena Mażewska przekazała, że jeśli propozycja jest do przyjęcia również przez IZ, to należy ją zaakceptować. Dodała, że zapisy mogą ulec jeszcze standaryzacji z pozostałymi IZ, jeśli zaaprobowane zostanie takie rozwiązanie.

Pani Marzena Mażewska zaproponowała, żeby zmniejszyć z 4 do 3 liczbę posiedzeń z rzędu, na których nieobecny jest przedstawiciel organizacji. Jeśli zaakceptowane zostaną ryczałty lub umowy dotacyjne dla partnerów społeczno-gospodarczych, to pojawią się tam zapisy powodujące, iż brak uczestnictwa w pracach KM będzie skutkował zwrotem tej dotacji lub innymi obciążeniami, co przyczyni się do zwiększenia aktywności podmiotów. Dodała że Regulamin zawsze dopuszcza możliwość zastępstwa na podstawie pisemnego upoważnienia.

Zapytała czy członkowie Grupy roboczej wyrażają zgodę na zmianę zapisu o możliwej nieobecności z 4 na 3 posiedzenia KM oraz głosowania w trybie obiegowym z rządu. Wśród zebranych członków Grupy nie było głosu sprzeciwu.

3. Zasady finansowania działań partnerów

Pani Marzena Mażewska wspomniała, że zasady dotyczą partnerów uprawnionych do takiego wsparcia, nie dotyczą zaś administracji publicznej i innych wyłączonych organów. Przekazała, że wcześniejsza propozycja zakładała, aby finansowanie było dostępne dla członka/ zastępcy członka. Natomiast obecnie proponowane jest, aby umowę dotacyjną podpisywała organizacja, która kieruje do prac w KM swoich przedstawicieli.

Pani Justyna K. Ochędzan wskazała, że zarówno organizacje społeczeństwa obywatelskiego, jak i partnerzy społeczni są za wypracowaniem formy ryczałtu, a więc czegoś, co nie obciążałoby ich biurokratycznie, będzie dawało pewną elastyczność, a IZ da możliwość przekazywania funduszy zgodnie z prawem. IZ FENG zaproponowała matrycę kosztów oraz ich wysokość.

Zapytała o możliwość zorganizowania wspólnego spotkania różnych Grup roboczych z różnych KM i zajęcie się tą kwestią, ponieważ standard i tak będzie musiał być dla wszystkich jednakowy. Zauważyła, że na różnych forach w MFiPR toczy się dyskusja na ten sam temat, a przyjęta metodyka musi być wszędzie taka sama.

Zapytała czy metodologia wyliczenia wysokości kosztów IZ FENG mogłaby zostać przyjęta jako baza do przyszłej dyskusji w sprawie standaryzacji na poziomie wszystkich programów krajowych. Do wyliczenia ryczałtu niezbędna jest metodologia, dlatego wyliczenia IZ FENG mogłyby być w tym procesie przydatne i mogłyby zostać wykorzystane przez różne Komitety, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że rozwiązanie to będzie musiało zostać wystandaryzowane na poziomie całego Ministerstwa. Podkreśliła, że pomimo to można przedyskutować dotychczas zebrane uwagi.

Pani Marzena Chmielewska stwierdziła, że spotkanie w celu wypracowania wspólnego stanowiska jest nie do uniknięcia i mogłoby się ono odbyć się w ramach Komitetu ds. Umowy Partnerstwa, który określiłby jednolite stanowisko.

W jej opinii metodą finansowania powinien być ryczałt na daną instytucję. Z doświadczenia wynika, że to właśnie instytucja reprezentuje określone stanowiska w KM. Co więcej, to również instytucja bierze udział w wykonywaniu prac, które nie są w zakresie obowiązków członka KM tj. konsultacje różnych szczegółowych rozwiązań. Przyznała, że byłoby to również wzmocnieniem pozycji instytucji w całym systemie. W jej opinii finansowanie powinno być oparte o ryczałt, a nie o rozliczanie w oparciu o złożone wcześniej wnioski np. na ekspertyzę. Zasygnalizowała, że takie rozwiązanie w poprzedniej perspektywie doprowadziło do całkowitej rezygnacji z takiej możliwości oraz dodała, że ryczałt powinien przypadać na instytucję oraz procedura powinna być jednolita, a porozumienie osiągnięte poprzez Komitet ds. Umowy Partnerstwa.

Pani Anna Świebocka przedstawiła propozycję IZ FENG odnośnie finansowania działań partnerów i poinformowała, że zaproponowane przez IZ limity bazują na dotychczasowych doświadczeniach i nie ma przygotowanej do nich żadnej metodologii. Zapytała czy przedstawiony katalog wydatków jest wystarczający czy należałoby przedstawić ewentualne inne kategorie kosztów np. szkolenia czy też inne działania tj. wizyty monitorujące w miejscu realizacji projektów, które wiązałyby się z weryfikacją spełniania zasad horyzontalnych. Zgodziła się, że obowiązek przygotowania stawek powinno przekazać się Podkomitetowi ds. rozwoju partnerstwa, jednakże z zastrzeżeniem o zaangażowaniu się w daną kwestię każdej z IZ.

Pani Marzena Mażewska przyznała, iż odpowiednie jest podejście do tej kwestii na poziomie instytucjonalnym. Poinformowała, że w KM FENG obecne są dwa podmioty (Rada Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz PACTT), które nie posiadają osobowości prawnej, przez co nie można podpisać z nimi żadnej umowy. Zaproponowała, aby wybrały one organizację spośród siebie będącą operatorem tych środków.

Pani Anna Świebocka stwierdziła, że jej zdaniem będzie za to odpowiedzialna organizacja oddelegowująca daną osobę, a IZ nie musi w to ingerować.

Pani Marzena Mażewska zgodziła się z tym rozwiązaniem jednocześnie dodając, że dane podmioty będą być może preferowały powierzyć tę kwestię komuś innemu.

Przekazała, iż opowiada się za wprowadzeniem przedstawionego katalogu kosztów dodając, że powinny w nim również zostać zawarte szkolenia i wizyty w miejscach realizacji projektów i spytała członków o ich propozycje.

Jednocześnie wskazała, że oddzieliłaby ekspertyzy od merytorycznego wsparcia, ponieważ przygotowanie materiału na posiedzenie KM może być podzielone pomiędzy kilka osób, wśród których mogą być też osoby które nie są reprezentantami organizacji.

Pani Justyna K. Ochędzan zgodziła się, że należy poszerzyć przedstawiony katalog. Powinien on zawierać szkolenia i wizyty monitorujące. Zwróciła uwagę, że katalog powinien być otwarty i zawierać punkt dotyczący innych działalności potrzebnych do efektywnego pełnienia funkcji w KM.

Przekazała, że kwestia finansowania np. studiów podyplomowych była dyskutowana podczas spotkania Podkomitetu ds. rozwoju partnerstwa. Ponieważ członkowie zasiadają w KM przez wiele lat, to ktoś mógłby wyrazić chęć zgłębienia swojej wiedzy w danej dziedzinie i opowiedziała się za jak największym poszerzeniem przedstawionego katalogu.

Zasygnalizowała, że obecnie funkcjonujący Podkomitet ds. rozwoju partnerstwa powołany jest do poprzedniej perspektywy finansowej, natomiast rozmowy toczą się już nad bieżącą perspektywą i dyskusja nie jest możliwa do czasu powołania nowego Komitetu ds. Umowy Partnerstwa. Pierwsze posiedzenie nowego Komitetu odbędzie się 22 marca br., zaś pierwsze posiedzenie powołujące nowy Podkomitet ds. rozwoju partnerstwa może odbyć się w kwietniu lub w maju.

Wskazała, aby nie czekać na zatwierdzenie tych kwestii przez Komitet ds. Umowy Partnerstwa, ponieważ w tym czasie mogą powstać różne rozwiązania w różnych KM. Zaproponowała, aby usprawnić prace poprzez zorganizowanie spotkania różnych Grup roboczych z różnych KM i już teraz spróbować wypracować spójny i standardowy katalog kosztów. Tym bardziej że w programie FENG zostały już wypracowane rozwiązania, które mogą stanowić bazę do dyskusji. Dałoby to również nowoutworzonemu Podkomitetowi ds. rozwoju partnerstwa podstawę do pracy, gdyż zatwierdzenie jakichkolwiek rozwiązań nastąpi w najlepszym przypadku w czerwcu. Jest to związane z koniecznością oprócz samego zatwierdzenia gotowego rozwiązania, przeanalizowania go również pod kątem prawnym. Jeśli czekałoby się na posiedzenie Podkomitetu ds. rozwoju partnerstwa to finalnie prace zakończą się w optymistycznym wariacie we wrześniu lub październiku, biorąc pod uwagę sezon urlopowy w wakacje.

Pan Rafał Dymek przyznał, że katalog kosztów należy przedyskutować i ujednoczyć z propozycjami innych KM dlatego dobrym pomysłem byłoby, aby skoordynować takie wspólne prace.

Zwrócił uwagę, że należałoby powołać między komitetową Grupę roboczą, której liczebność byłaby ograniczona i musiałaby ona wypracować rozwiązania.

Pani Anna Świebocka poinformowała, że członkom Grupy przekazany zostanie katalog kosztów z prośbą o przekazanie swoich uwag, o ewentualne zmiany czy wprowadzenie do niego nowych pozycji. Przekazała, że taki katalog IZ FENG może następnie przesłać do pozostałych IZ krajowymi programami, żeby te przekazały go swoim Grupom roboczym.

Stwierdziła, że nie ma podstawy formalnej czy prawnej do powołania międzykomitetowej Grupy roboczej, stąd wynikał pomysł zajęcia się tą kwestią grupy powołanej przy Podkomitecie ds. rozwoju partnerstwa.

Dodała, że IZ musi również przygotować projekt umowy o dotację celową skoordynowaną z Departamentem Prawnym, a następnie przesłać do członków Grupy roboczej w celu uzyskania ich opinii. Wskazała, iż musi być ona możliwie jak najprostsza i takie powinno być jej rozliczanie oraz sprawozdawanie z niej.

Oznajmiła, że następnie należy opracować metodyki. W zależności od liczby pozycji w katalogu kosztów tyle samo powinno się przygotować metodyk. Przekazała, iż IZ ma zatwierdzoną przez Instytucję Audytową metodologię w zakresie szkoleń oraz studiów podyplomowych i są to dane z bazy usług rozwojowych. Podsumowała, że IZ może przekazać członkom Grupy roboczej te kwoty. Są one rozliczane w oparciu o uzyskany ze szkolenia czy studiów podyplomowych certyfikat.

Pani Marzena Mażewska poprosiła, aby w ramach tego katalogu pojawiła się pozycja dotycząca szacunku danego kosztu. Poprosiła członków Grupy roboczej o podanie swoich propozycji, zastanowienie się nad obecnymi, a także nad ich wartością kwotową i możliwą częstotliwością realizacji danych zadań.

Stwierdziła, że odniesienie się w tej kwestii kilkunastu instytucji będzie już stanowiło pewną bazę, co do postrzegania poszczególnych kosztów, dlatego należy jak najszybciej zająć się tym tematem. Przekazała, że tydzień od dnia otrzymania materiałów będzie wystarczający do przesłania wszystkich propozycji do sekretariatu KM.

Pani Justyna K. Ochędzan zaproponowała, aby zrobić wewnętrzny nabór do gremium w rodzaju Grupy roboczej, żeby nie powtarzać tych samych dyskusji na wszystkich forach w MFiPR. Poprosiła również o zastanowienie się nad jej utworzeniem w otwartej formule dyskusji, w celu braku powtarzania się tych samych kwestii i równoległego tworzenia rozwiązań, które wzajemnie by się wykluczały.

Pani Marzena Mażewska przypomniała, że Grupa robocza nie ma możliwości takiego oddziaływania i jest ono w rękach IZ. Dodała, iż nie oznacza to, że Grupa robocza nie powinna również zastanowić się nad katalogiem i przygotować swoich propozycji do dyskusji.

Pani Marzena Chmielewska przekazała, że nad ryczałtem trwają obecnie prace również w grupie partnerów społecznych, które zmierzają w stronę propozycji uzgodnionej na poziomie członków Rady Dialogu Społecznego. Wyraziła nadzieję, że partnerzy społeczni nie będą musieli przekazywać tej samej propozycji na forach wielu gremiów i byłaby to znaczna oszczędność czasu i tych samych dyskusji, które mogłyby przynieść różne konkluzje.

Pani Marzena Mażewska poprosiła IZ o informacje, czy i na ile możliwe jest skoordynowanie takich wspólnych działań, a ponadto w jakim terminie. Przypomniała członkom Grupy roboczej o przeanalizowaniu katalogu kosztów i potrzeb w ramach programu FENG, a następnie ich przesłaniu w ciągu 7 dni od momentu otrzymania materiałów. Podziękowała członkom Grupy za zabieranie przez nich głosu oraz prezentowanie swoich opinii i zamknęła obrady Grupy roboczej.

4. Wykaz skrótów

FENG – program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki

FERS – program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego

IZ – Instytucja Zarządzająca

KM – Komitet Monitorujący

MFiPR – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

POIR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój

PTFE – program Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich na lata 2021-2027

5. Załącznik 1 - Lista członków Grupy roboczej biorących udział w posiedzeniu

1. Pani Marzena Mażewska, Pełnomocnik ds. Standardów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji

- i Przedsiębiorczości w Polsce, Przedstawicielka Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Przewodnicząca Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027,
2. Pani Anna Świebocka, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej FENG,
 3. Pani Marzena Chmielewska, Zastępca Dyrektora Generalnego, Przedstawicielka Konfederacji „Lewiatan”,
 4. Pan Rafał Dymek, Przedstawiciel federacji organizacji pozarządowych - Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych,
 5. Pan dr inż. Grzegorz Grabowski, Dyrektor Biura Związku Samorządów Polskich, Przedstawiciel Związku Samorządów Polskich,
 6. Pan dr inż. Zygmunt Krasieński, Prezes Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii, Przedstawiciel Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii,
 7. Pan Rafał Laskowski, Departament Koordynacji Wdrażania Funduszy Unii Europejskiej w MFiPR, Przedstawiciel Instytucji do spraw koordynacji wdrożeniowej Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027,
 8. Pani Justyna K. Ochędzan, Przedstawicielka Wspólnoty Roboczej Związków Organizacji Socjalnych,
 9. Pan Przemysław Pietrzak, Analityk w Centrum Analiz Legislacyjnych, Przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz praw podstawowych - Fundacja Instytut Na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris,
 10. Pan Norbert Pruszanowski, Przedstawiciel Związku Rzemiosła Polskiego,
 11. Pani Anna Sokołowska, Dyrektor Biura Zarządu Związku Pracodawców Kłustry Polskie, Przedstawicielka Związku Pracodawców Kłustry Polskie,
 12. Pan Rafał Szkop, Manager ds. Analiz, Legislacji i Współpracy Międzynarodowej, Przedstawiciel Związku Przedsiębiorców i Pracodawców - Związku Pracodawców Polska Miedź.